

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
ЕКОНОМІКА У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

(назва дисципліни)

підготовки _____ **бакалавра** _____

(назва освітнього рівня)

спеціальності _____ **014.07 Середня освіта (Географія)** _____

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Середня освіта. Географія. _____

Економіка _____

(назва освітньо-професійної, освітньо-наукової / освітньо-творчої програм)

Силабус навчальної дисципліни «Економіка у закладах загальної середньої освіти» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), за освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Географія. Економіка»

Розробник: Потапова А. Г., доцент кафедри економічної та соціальної географії, кандидат географічних наук, доцент

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії

Протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.

В. о. завідувача кафедри: _____

Погребський Т. Г.

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта / Педагогіка 014.07 Середня освіта. географія Середня освіта. Географія. Економіка Бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 180/6		Рік навчання 3-й
		Семестр 5, 6-й
		Лекції 46 год.
		Практичні 56 год.
ІНДЗ: немає		Самостійна робота 70 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік екзамен
Мова навчання українська		

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Викладач	Потапова Алла Геннадіївна
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри економічної та соціальної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Потапова_Алла_Геннадіївна
Телефон	+380503783394
e-mail	potapova.alla@vnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожен вівторок 15.00–16.00, аудиторія С-607А

ІІІ. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анотація курсу. Програма навчальної дисципліни «Економіка у закладах загальної середньої освіти» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта. Географія. Економіка» підготовки бакалавра, спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія).

«Економіка у закладах загальної середньої освіти» є навчальною дисципліною з циклу професійної підготовки.

Загальною метою курсу «Економіка у закладах загальної середньої освіти» є формування системи знань про загальні основи функціонування і розвитку економічних систем та моделі поведінки в них господарюючих суб'єктів, оволодіння методикою викладання дисципліни в школі.

Основними завданнями вивчення дисципліни є :

- формування системи знань про економічну поведінку суб'єктів економіки в умовах обмежених виробничих ресурсів і безмежних потреб усупільстві;
- набуття ринково-економічного мислення студентів;
- з'ясування ролі економічних знань у процесі реалізації економічної політики та економічному регулюванні, засвоєнні розуміння тих ринкових перетворень, що відбуваються у національній та світовій економіці;
- вироблення вміння самостійно здійснювати аналіз економічних процесів;
- вивчити зміст та структуру шкільної економічної освіти, підручників; забезпечити засвоєння теоретичних засад методики викладання економіки;
- навчити аналізувати шкільні підручники та інші засоби навчання і доцільність застосування дидактичних інструментів; проектувати змістнавчання, різні види пізнавальної діяльності учнів і способи їх включення у процес навчання;
- забезпечити оволодіння навичками організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці та коригування в процесі ведення уроку
- виробити вміння користуватися методичним апаратом викладання економіки, забезпечити опанування елементами педагогічних технологій та теоретичних знань з економіки.

Компетентності, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни «Основи економічних знань у новій українській школі»:

Загальні компетентності:

- знання й розуміння предметної професійної діяльності та здатність до професійного розвитку та навчання впродовж життя (**ЗК 2**);
- здатність до використання сучасних, у тому числі інформаційних технологій, володіння навичками застосування програмних засобів (**ЗК 3**);
- здатність до письмової й усної комунікації державною мовою (**ЗК 4**);
- здатність до пошуку, обробки та критичного аналізу інформації з різних джерел, до інноваційного мислення, креативності, до генерування нових ідей (**ЗК 8**);
- здатність до використання знань в практичній діяльності, до адаптації та дії в нових умовах (**ЗК 9**).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність застосовувати набуті географічні, економічні та психолого-педагогічні компетентності для формування в учнів ключових і предметних компетентностей на рівні базової середньої освіти (**ФК 1**);
- здатність якісно організовувати освітній процес, використовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів, добирати ефективні методики, технології та здійснювати інтегроване навчання (**ФК 2**);
- здатність використовувати поняття, концепції, теорії географії й економіки для комплексної характеристики природних та соціально-економічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному) (**ПК 1**);
- здатність відтворювати основні теорії та закони економіки, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів системних економічних знань, компетентності підприємливості та фінансової грамотності (**ПК 7**);
- здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей у світі, регіонах, країнах (**ПК 9**).

Результатом вивчення дисципліни «Економіка у загальноосвітніх навчальних закладах та методика її навчання» є:

- знає основні історичні етапи розвитку предметної області (**ПРН 1**);
- знає закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію (**ПРН 2**);
- знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання географії, економіки/підприємництва та фінансової грамотності в закладах загальної

середньої освіти (рівень базової середньої освіти) (ПРН3);.

- уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності (ПРН 5);
- аналізує державні стандарти, навчальні програми і підручники з географії та економіки для планування і конструювання основних видів навчальної діяльності з учнями та забезпечення ефективної організації освітнього процесу (ПРН 6);.
- добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків (ПРН 7);.
- володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини (ПРН 8);
- знає термінологію і номенклатуру, розуміє основні концепції, теорії та загальну структуру географічної та економічної наук, закони і закономірності, різні погляди на проблемні питання сучасної географії й економіки (ПРН 10);
- знає зміст, структуру та методичні особливості вивчення географічних та економічних дисциплін у закладі загальної середньої освіти (на рівні базової освіти), спроможний формувати в учнів цілісну наукову картину світу (ПРН 11);
- знає, розуміє і здатний використовувати рекомендації з методики географії, інтегрованих курсів природничої галузі, економіки/підприємництва та фінансової грамотності, міжгалузевих інтегрованих курсів (ПРН 16).

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Методичні аспекти викладання економіки закладах загальної середньої освіти						
Тема 1. Об'єкт та мета економічних досліджень. Зміст і мета шкільної економічної освіти	6	2	2	4	-	ДС, РК, ІРС/2
Тема 2. Потреби та споживчі блага	6,5	2	2	2	0,5	ДС, РК, ІРС/2
Тема 3. Виробництво. Фактори виробництва		2	4			ДС, РК, ІРС/2
Тема 4. Людина і економіка	6,5	2	2	2	0,5	ДС, РК, ІРС/3
Тема 5. Сучасна економічна система України	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/3
Тема 6. Попит і пропозиція	6,5	2	2	2	0,5	ДС, РК, ІРС/3
Тема 7. Ринкова ціна	6,5	2	2	2	0,5	ДС, РК, ІРС/3
Тема 8. Гроші, типи грошей та їх функцій	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/3
Тема 9. Різні типи ринків	6,5	2	4	2	0,5	ДС, РК, ІРС/3
Тема 10. Ринкові перетворення в Україні	6,5	2	2	4	0,5	ДС, РК, ІРС/3
Тема 11. Підприємство і підприємництво		2	4			ДС, РК, ІРС/3
Модульна контрольна робота 1						Т / 30
Разом за модулем 1	60	22	28	34	4	50
Змістовий модуль 2. Національна економіка та її регулювання						
Тема 10. Структура економіки	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/4
Тема 11. Оцінка результатів національного виробництва: ВВП	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/4
Тема 12. Зайнятість і безробіття	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/4
Тема 13. Інфляція як макроекономічне явище	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/3
Тема 14. Ціни, доходи, споживання, нагромадження	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/3

Тема 15. Податки та державний бюджет	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/4
Тема 16. Грошова політика держави	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/4
Тема 17. Світова економіка	7,5	2	2	3	0,5	ДС, РК, ІРС/4
Модульна контрольна робота №2						Т / 30
Разом за модулем 2	60	16	16	24	4	50
Всього годин / Балів	120	46	30	48	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання самостійної роботи студентів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

Методи та форми навчання

Словесні методи: лекція, пояснення, розповідь, бесіда: відбувається з використанням традиційних засобів навчання у поєднанні з засобами ІКТ.

Наочні методи: мультимедійні презентації.

Практичні методи: розв’язування задач з професійно-орієнтованим змістом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації: дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Методи контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія, модульний контроль за допомогою тестування, залік.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно критично оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрямки власного навчального процесу, самоаналіз.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Форми організації навчання: лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота студентів, контрольні заходи.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодилися виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати усі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;

- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Самостійно вивчати матеріал пропущеного заняття, за умов не виконання завдань практичних занять відпрацювати їх під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -50 %). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за дві модульні контрольні роботи, які проводяться у формі тестування (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу у т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді тестування, завдання якого обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами. Тестове завдання кожної модульної контрольної роботи складається з 30 питань. За кожну правильну відповідь студент отримує 1 бал.

Рейтинг студента з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про організацію контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти...» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Якщо у підсумку виконання усіх видів навчальної роботи з даної дисципліни студент набирає не менше 75 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає іспит. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Екзаменаційна оцінка визначається в балах (від 0 до 60) за результатами виконання екзаменаційних завдань.

На іспит виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та умінь синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

До іспиту не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90–100	Відмінно
82–89	Дуже добре
75–81	Добре
67–74	Задовільно
60–66	Достатньо
1–59	Незадовільно

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економічних дисциплін: Навч. посіб. К. : КНЕУ, 2006. 708 с.
2. Базилевич В. Д., Базилевич В. Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навч. посіб. К. : Знання, 2008. 263 с.
3. Балягіна І. А., Богорад М. А., Ковальчук Г. О. Методика викладання економіки: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2003. 341 с.
4. Борщевський В., Давиденко Ю., Клапгам Р., Магас В., Мокій А., Ломанн М., Олійник О. Соціальна ринкова економіка: основні орієнтири для України. К., 2003. 119 с.
5. Вілкул Ю. Г. Ринкова економіка і держава (макроекономічний аспект): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Кривий Ріг : Мінерал, 2003. 542 с.
6. Грицуленко С. І., Потапова-Сінько Н. Ю., Гарбера К. М. Методика викладання економічних дисциплін: навч. посіб. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. 224 с.
7. Економічна теорія: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 784 с.
8. Економічна теорія: політекономія: підручник / за ред. В. Д. Базилевича. К. : Знання, 2014. 710 с.
9. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч. посіб. / за ред. В. Д. Базилевича. К. : Знання, 2010. 494 с.
10. Єщенко П. С. Економіка для всіх. К. : Вища школа, 2009. 478 с.
11. Тимченко І. Є., Крупська Л. П., Латер Ю. С., Чорна Т. І., Ящишина І. В. Збірник різнорівневих завдань для державної підсумкової атестації з економіки. Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2003. 136 с.
12. Ковальова К. І., Ковальов В. В. Методика викладання економіки в школі: навч. посіб. К. : Видавництво Ліра-К, 2012. 184 с.
13. Ковальчук Г. О. Економіка родини: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2002.
14. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті. Навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 1999. 128 с.
15. Крупська Л. П., Тимченко І. Є., Чорна Т. І. Економіка. Підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. (Профільний рівень). Харків : Ранок, 2018. 240 с.
16. Крупська Л. П., Тимченко І. Є., Чорна Т. І. Економіка. Підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. (Профільний рівень). Харків : Ранок, 2019.
17. Булавина О. А., Балягіна І. А., Богорад М. А. Методика викладання економіки. Збірник кейсів, ситуативних вправ та розвиваючих завдань: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2010. 300 с.
18. Найдьонов І. М. Викладання фінансово-економічних дисциплін: методика, технологія, управління: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2014. 432 с.
19. Пасічник Н. О. Методика навчання основ економіки: Навчально-методичний посібник. Кіровоград : Імекс, 2008. 112 с.

Допоміжна

1. Булавенко С. Застосування методики критичного мислення на уроках економіки. *Географія та основи економіки в школі*. 2004. № 1. С. 17–19.
2. Горленко Г. О. Методичний посібник для вчителя до Збірника задач з економіки. Вид. 2-е. Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2003. 116 с.
3. Горленко Г. О. Збірник задач з економіки: Навчальний посібник для учнів 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням економіки. Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2002. 168 с.
4. Димарчук Т. В. Застосування інтерактивних методів при вивченні економіки. *Економіка в школах України*. 2006. № 11. С. 19–22.
5. Квартіна Б. О. Розвиток життєвої компетентності на уроках з основ економіки. *Економіка в школах України*. 2007. № 10. С. 10.

6. Махотін Д. А. Інтерактивне навчання на уроках економіки. *Економіка в школах України*. 2008. № 7. С. 30–32.
7. Політило М. Ф. Використання інформаційних схем на уроках економіки. *Економіка в школах України*. 2006. С. 9–12.
8. Горленко Г. О. Практикум з економіки для 10-11 класів. Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2005.
9. Горленко Г. О. Практикум з економіки для 10–11 класів: Посібник для вчителів. Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2005.
10. Сухова О. С. Навчання на уроках економіки? Легке, цікаве, успішне! *Економіка в школах України*. 2008. № 1. С. 15–21.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Газета «Бізнес»: www.business.kiev.ua
2. Державна податкова адміністрація: www.sta.gov.ua
3. Державний комітет статистики України: www.ukrstat.gov.ua
4. Діловий центр України: [www. bc. kiev.ua. / index.html](http://www.bc.kiev.ua/index.html)
5. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій: www.ieg.kiev.ua
6. ЛігаБізнес: [www. business. liga.net](http://www.business.liga.net)
7. Міжнародний валютний фонд: www.imf.org.
8. Міжнародний інститут порівняльного аналізу: www.ica.gov.ua
9. Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України: www.me.kmu.gov.ua
10. Міністерство фінансів України: www.minfin.gov.ua
11. Національний банк України: www.bank.gov.ua
12. Організація з економічного співробітництва і розвитку: www.oecd.org
13. Світова організація торгівлі: www.wto.org
14. Статистика по Європі: www.europa.eu.int/comm/eurostat Міністерство освіти і науки України www.mon.gov.ua
15. Інститут модернізації змісту освіти <https://imzo.gov.ua>
16. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Юхимович Оксана Антонівна Методичні розробки. Ігри та конкурси. <http://www.digestnkv10.org.ua/index.php?id=1&sid=7&lan=>
18. Курс «Фінансова грамотність» [https://imzo.gov.ua/kurs-finansovagramotnist/anonsi-12 ta–novini](https://imzo.gov.ua/kurs-finansovagramotnist/anonsi-12-ta-novini).